

LEADER

Ylä-Savon

Veturi

**KEHITTÄMISYHDISTYS
YLÄ-SAVON VETURI RY**

– Täynnä mahdollisuuksia

**Tuloksia, vaikuttavuutta ja
hanke-esimerkkejä**

**Ohjelmakausi
2014–2022**

Kehittämisyhdistys
Ylä-Savon Veturi ry
Antinkatu 10
74120 IISALMI
info@ylasavonveturi.fi

Facebook: @ylasavonveturiry
Instagram: @ylasavonveturi

www.ylasavonveturi.fi

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Sisällys

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturin esittely	4
Ylä-Savon Veturin hallituksen jäsenet tyytyväisiä Leader-toimintaan	6
Täynnä mahdollisuuksia -kehittämisstrategia 2014–2022	8
–Elinvoimaa ja yrittäjyyttä -painopisteen tuloksia	10
–Asukkaiden hyvä arki -painopisteen tuloksia	22
–Nuoret tulevaisuuden tekijöinä -painopisteen tuloksia	30
Nuoriso-Leader-toiminta käynnistyi Ylä-Savossa	33
Teemahankkeilla kehitettiin tehokkaasti yhdistysten toimintaa	34
Ylä-Savon Veturin puheenjohtajat kannustavat aktiiviseen kehittämiseen	38

Tässä julkaisussa kerrotaan Leader-rahoituksen merkityksestä Ylä-Savossa ohjelma-
kaudella 2014–2022. Euroopan maaseuturahaston Leader-tuella on kehitetty yrityksiä,
yhteisöjä ja Nuoriso-Leader-toimintaa tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Kiitos asiakkaillemme, Ylä-Savon kunnille, sidosryhmille, Pohjois-Savon ELY-keskukselle,
Ruokavirastolle sekä maa- ja metsätalousministeriölle hyvästä yhteistyöstä hankkeiden
mahdollistamiseksi.

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturi ry on vuonna 1999 perustettu kehittämisyhdistys ja tavoitteenamme on lisätä maaseudun mahdollisuuksia ja elinvoimaa Ylä-Savossa. Olemme paikalliskehittäjiä yhdessä alueen asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten kanssa. Toimintamme on avointa kaikille maaseudun kehittämisestä kiinnostuneille.

Leader-periaatteiden mukaisesti kannustamme paikallisia asukkaita ja toimijoita kehittämistoimintaan, parannamme maaseudun asukkaiden toimeentuloa, elämänlaatua ja elämisen mahdollisuuksia rahoittamalla pienimuotoisia maaseudun kehittämishankkeita sekä myöntämällä tukia yritystoimintaa suunnitteleville, aloittaville ja toimintaansa kehittäville mikroyrityksille.

Ohjelmakaudet rytmittävät kehittämistä

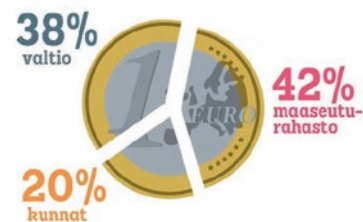
Maaseudun kehittämistyötä tehdään seitsemän vuoden ohjelmakausissa. Ohjelmakausi 2014–2020 päättyi vuoden 2020 lopussa. Sen jälkeen toteutettiin kaksivuotinen siirtymäkausi. Kokonaisuutena ohjelmakausi siirtymäkausineen sisälsi vuodet 2014–2022. Uusi rahoituskausi aloitettiin tammikuussa 2023 ja se kestää 2027 loppuun.

Minna Partanen
toiminnanjohtaja

Ylä-Savon Veturin toimialue

Toiminta-alueen muodostavat Ylä-Savon seitsemän kuntaa: Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi ja Vieremä. Ylä-Savo tarjoaa alustan ja ratkaisuja hyvälle elämälle, luovuudelle, yhdessä tekemiselle, yrittäjyydelle ja kestäväälle kotiseudulle. Toimialueella asuu noin 50 000 asukasta. Koko Ylä-Savo on Leader-tukikelpoista aluetta eli maaseutua.

Euroopan maaseuturahaston Leader-rahoitus muodostuu EU:n, valtion ja kuntien rahoituksesta.

Mitä on Leader?

Leader-toiminnan kantavana ajatuksena on valjastaa paikallisten asukkaiden oma asiantuntemus, osaaminen ja toiminta alueen kehittämistyöhön. Leader on paikallisten ihmisten ideoimaa maaseudun kehittämistä, jota oman alueen kunnat ja Suomen valtio rahoittavat Euroopan Unionin Maa-seuturahaston lisäksi.

Leader-ryhmä aktivoi, innostaa, tiedottaa, kouluttaa ja toimii hankkeiden toteuttajien apuna. Kaikki neuvontapalvelut ovat maksuttomia.

Mitä on Leader?

Leader on toimintaa, neuvontaa ja rahoitusta paikkakunnan parhaaksi

Leader-periaatteet

Monialaisuus

Aluelähtöisyys

Paikallinen kumppanuus

Innovatiivisuus

Verkostoituminen

Alueiden välinen ja kansainvälinen yhteistyö

Alhaalta ylös

Leader-hallitus

Kehittämisyhdistys Ylä-Savon Veturin toiminnan perustana on yhdessä alueen asukkaiden ja eri yhteisöjen kanssa laadittu paikallinen kehittämisstrategia. Strategia ohjaa Ylä-Savon Veturin hallituksen toimintaa, kun se valitsee rahoitettavat hankkeet.

Leaderin perustana on ruohonjuuritason toiminta, jota toteutetaan hankkeen toteuttajasta yhdistyksen hallintoon. Leader-hallitus edustaa kolmikantaa eli päätöksenteosta vastaavat tasavertaisesti maaseudun asukkaat, yhteisöt ja julkishallinnon edustajat.

Kolmikantaperiaatteen ansiosta hallituksen kokoonpano on laajapohjainen. Etuna on toimialueen monipuolinen tuntemus ja verkosto, joka helpottaa hankkeiden vaikutusten arviointia. Hallitus toimii puolueettomasti alueen kehittämiseksi.

Kaikista seitsemästä toiminta-alueen kunnasta on edustus Veturin hallituksessa.

Hallituksen itsearviointi osoittaa, että työskentely on kiinnostavaa ja innostavaa. Hallituksen jäsenet kokevat aidosti pystyvänsä vaikuttamaan Ylä-Savon kehittämiseen.

Leader-ryhmien hallitukset päättävät, mitä alueilla rahoitetaan. Hallitus muodostetaan paikallisista asukkaista, yrittäjistä sekä yhdistysten ja julkisen hallinnon edustajista.

Ylä-Savon Veturin hallituksen jäsenten kokemuksia hallitustyöskentelystä

"Arvostan kovasti rakentavaa, erilaiset mielipiteet sallivaa keskustelua, jossa kannustetaan tuomaan uusia näkökulmia esille."

"Pidän tärkeänä sitä, että hyödynnetään hallitusten jäsenten osaamista ja aluetuntemusta päätöksiä tehdessä ja että avustuksien vaikuttavuutta seurataan."

"Hallitustyöskentely on ollut harvinaisen positiivinen kokemus."

"Ylä-Savon Veturin hallituksessa työskentely on ollut mukavaa. Kokouksissa on ollut avoin ja lämmin ilmapiiri."

"Ylä-Savon Veturin kautta voidaan hienosti nostaa esille ja edistää paikallisten asukkaiden arkea lähellä olevia asioita."

Tule mukaan!

Toteuta oma idea

Vaikuta hallituksessa

Liity jäseneksi

Osallistu tapahtumiin

Täynnä mahdollisuuksia -kehittämisstrategia

Ylä-Savon Veturin toimintaa ohjaa kullekin ohjelma-kaudelle yhdessä alueen asukkaiden ja eri yhteisöjen kanssa laadittu paikallinen kehittämisstrategia. *Täynnä mahdollisuuksia* paikallisen kehittämisen ohjelmaa toteutettiin Ylä-Savossa vuosina 2014–2022.

Ohjelman painopisteet *nuoret tulevaisuuden tekijöinä*, *asukkaan hyvä arki* ja *elinvoimaa yrittäjyydestä* vastasivat hyvin alueen tarpeisiin. Läpileikkaavia teemoja olivat maaseutuinovaatiot, ympäristö, luonto ja kulttuuri sekä kansainvälisyys. Kantavana ajatuksena oli toiminnallisuuden ylläpitäminen ja lisääminen asukkaille, kylille, yrityksille ja yhteisöille.

Toimeliaisuutta edistettiin investoinneilla ja kehittämishankkeilla. Saamme iloa alueen uusista harrastusmahdollisuuksista ja -tiloista, kuntoportaista, retki- ja luontokohteista sekä uusista palveluista ja tuotteista.

Kokoontumistiloja on kunnostettu kohtuudella. Tilojen energiatehokkuuteen sekä käyttömahdollisuuksien monipuolistamiseen panostettiin. Teemahankkeiden pienilläkin hankinnoilla saatiin kylille uutta toimintaa ja lisättiin yhteisöllisyyttä.

Nuorille on tarjottu uusia harrastamisen ja työllistymisen malleja. Pieniä ilmastotekojä -hankkeissa lisättiin nuorten ympäristömyönteisyyttä ja tietoa ilmastoasioista, sekä mahdollistettiin heille erilaisia toimintatapoja vaikuttua. Ylä-Savon Veturin Elä nuku! - hankkeessa luotiin toimintamalli Ylä-Savon nuoriso-Leader-toiminnalle.

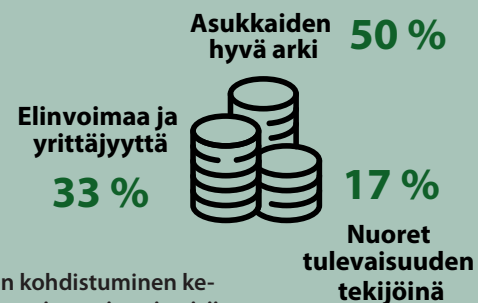
Yhteisöjen hankkeissa edistettiin laajasti yhdessä tekemistä. Kehittämishankkeissa luotiin kumppanuuksia, palvelu- ja toi-

mintamalleja. Tuloksena syntyi mm. eri sektorirajat ylittäviä yhteistyömalleja, kyläpalveluja ja seudullinen matkailun kehittämisen malli.

Tukea saaneissa yrityksissä uusia työpaikkoja syntyi jopa tavoiteltua enemmän. Liikevaihdon ja elinkeinotoiminnan tuloskasvulla on tuettu alueen elinvoimaa.

Uudessa Täyttä höyryä -strategiassa tuloksellista yhdessä tekemistä vahvistetaan edelleen. Asukkaiden, yhteisöjen ja yritysten luovaa toimeliaisuutta ja toimintaedellytyksiä tukemalla edistämme hyvinvointia.

Ylä-Savon seitsemän kuntaa muodostavat sopivan kokoisen Leader-toiminta-alueen väkimäärän vähenemisestä huolimatta. Veturi on mukana monissa verkostoissa, joissa se tuo ruohonjuuritason toimijoiden näkökulmia seutukehittämiseen. Näillä raiteilla on hyvä jatkaa kohti 2030-lukua.

Rahoituksen kohdistuminen kehittämisstrategian painopisteisiin.

5,3 M €

Julkista rahoitusta (EU, valtio ja kunnat)

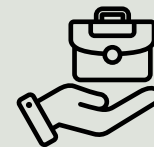
1,4 M €

Yritystukiin 105 kpl yritystukia

3,8 M €

Yhteisölliseen kehittämiseen 81 kpl hanketukia

67

Uutta työpaikkaa yrityksiin

24 900 h

Talkootyötä

lähes 300

Tuen saajaa

93 %

Uusia hanketoteuttajia

65

Eri toimialaa

Elinvoimaa ja yrittäjyyttä -painopisteen tuloksia

Leader-rahoituksella tuetaan maaseudun pienyritysten perustamista ja kehittämistä. Ylä-Savon Veturin myöntämillä yritystuilla on tuettu laajasti eri toimialoja, ja alueelle on syntynyt uusia yrityksiä ja työpaikkoja. Kehittämistukea saaneet yritykset ovat raportoineet liikevaihdon kasvusta ja elinkeinotoiminnan tuloksen parantumisesta.

Yritysten kokeiluista on syntynyt pysyvää yritystoimintaa. Markkinoille on saatu uusia tuotteita ja lähipalveluja. Nämä lisäävät asukkaiden tyytyväisyyttä sekä alueen pito- ja veto-voimaa. Paikalliset yritykset ostavat alueensa palveluja, mikä on positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Kokeilutuki oli yksi yritysten tukimuoto ohjelmakaudella 2014–2022.

1,4 M €

Yritystukiin

67

**Uutta
työpaikkaa**

65

Eri toimialaa

Yritystuet

- ⇒ edistivät uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämistä
- ⇒ paransivat tuotantotapoja ja osaamista
- ⇒ lisäsivät tuottavuutta ja tehokkuutta
- ⇒ vahvistivat ympäristötietoisuutta ja kansainvälistymisvalmiuksia.

Yritystuet kohdistuivat erityisesti

- ⇒ kone- ja laiteinvestointeihin
- ⇒ tuotannon ja toiminnan laadun parantamiseen
- ⇒ toiminnan tehostamiseen ja monipuolistamiseen.

Yritystukien vauhdittamana

- ⇒ syntyi uutta liiketoimintaa, tuotteita, palveluita ja työpaikkoja
- ⇒ otettiin käyttöön uusia tuotantotapoja, teknologiaa ja sähköisiä välineitä
- ⇒ yritysten tuottavuus ja tehokkuus sekä liikevaihto kasvoivat
- ⇒ kehitettiin uudentyyppisiä liiketoimintamalleja.

Yritysryhmähankkeet –porukalla paremmaksi

Yritysryhmähankkeessa 3–10 yrityksen ryhmä kehittää toimintaansa yhteisillä ja yrityskohtaisilla toimenpiteillä.

Ylä-Savon Veturi rahoitti ohjelmakaudella kuusi yritysryhmähanketta, joissa:

- kehitettiin pienten yrittäjien osaamista
- edistettiin uusien toimintatapojen ja sähköisten välineiden käyttöönottoa markkinoinnissa
- mahdollistettiin uusien asiakkaiden ja kohderyhmien tavoittaminen
- lisättiin yritysten yhteistyötä ja verkostoitumista.

Iisalmen kaupunki toteutti yhdessä yläsavolaisten mikroyritysten kanssa 2020–2022 kaksi VideoX-hanketta. Hankkeissa parannettiin palveluiden saavutettavuutta ja helpotettiin asiakkaan ostopolkuja kehittämällä yrittäjien osaamista videotuotantoon.

Koulutuksissa opittiin myös käsikirjoittamista ja tarinallistamistaitoja. Yhteiset koulutuspäivät edistivät yrittäjien keskinäistä verkostoitumista ja yhteistyötä.

VideoX-yritysryhmähankkeeseen osallistuneiden yrittäjien kokemuksia

"Koulutus oli hyvä kokonaisuus aina videon suunnittelusta sen toteutukseen ja markkinointiin."

"Osaaminen pystyttiin viemään heti käytäntöön. Teimme mm. jälleenmyyjän työn tueksi videon, josta hän kertoi olleen paljon apua."

"Sain paljon apua videoiden käsikirjoittamiseen ja tekniseen toteutukseen, sekä rohkeutta julkaista videoita."

"Videoista tuli uusi yrityksemme työkalu."

Uutta yhteistyötä ja pysyviä toimintamalleja

Vieremäläiset yrittäjät aloittivat hankkeessa aivan uudenlaista yhteistyötä, josta jäi pysyviä toimintamalleja. Kuvassa Kellopuodin Hannele Mähönen ja Hannu Lappalainen (oik.), sekä keskellä Pizza Miran Tasdemir Gungör. Kuva: Kellopuoti.

Koronakriisi painoi yritysten henkisen ja taloudellisen suorituskyvyn ahtaalle, mutta avasi uusia näkökulmia yritysten liiketoiminnan ja yhteistyön kehittämiseen. Yhteisöllisyys ja halu tehdä verkostomaista yhteistyötä vahvistui. Vieremällä tähän tartuttiin kunnan ja yrittäjien yhteisen hankkeen voimin 2021.

Kunta näki hankkeessa mahdollisuuden alueen elinvoiman ja brändien vahvistumiselle sekä olla läsnä yritysten arjessa ja auttaa toipumaan koronakriisistä. Hankkeessa luodut toimintamallit elävät vuosien jälkeen edelleen.

– Uutena, pysyvänä toimintana kuntaan syntyi Palvelu- ja markkinointiryhmä, jossa kunta ja palveluyritykset kehittävät yhdessä positiivista mielikuvaa Vieremästä ja sen palveluista. Ryhmä on toiminut edelleen aktiivisesti järjestäen muun muassa yhteisiä joulun, kesäkauden ja äitienpäivän tempauksia, kertoo monipuolisesta yhteistyöstä kunnanjohtaja **Mika Suomalainen**.

Palvelu- ja markkinointiryhmä on myös osallistunut omalla osastolla esimerkiksi raveihin ja Ylä-Savon Expo -messuille.

Yrittäjä **Hannele Mähönen** Kellopuodista kuvailee hankkeen hyötyjä.

– Aloitimme hankkeessa aivan uudenlaista yhteistyötä paikallisten yrittäjien kesken. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen into kasvoi, kun vaikkapa asiakkaiden ostokäyt-

Paikallisten yritysten Kesäpassikampanja sai valtavan suosion. Kuvassa Arto Heiskanen (vas.), Hannele Mähönen, Tasdemir Gungör, Hannu Lappalainen, Mika Suomalainen ja Jenni Toitturi. Kuva: Kellopuoti.

täytymistä mietittiin ja asioita hoksattiin yhdessä. Tutulla porukalla on luontevaa toteuttaa uusia ideoita ja näkyä yhdessä.

Yhteistyön tuloksena yritysvieraat, matkailijat ja paikalliset ihmiset tavoitetaan paremmin ja he ohjautuvat käyttämään paikallista palvelutarjontaa.

Vuosia sitten alkanut yrittäjien välinen vertaistuki on edelleen tärkeä voimavara.

– Täällä on muitakin useamman sukupolven yhteistyössä toimineita perheyriityksiä, saamme hyvää vertaistukea toisiltamme, Mähönen toteaa.

– Arvostamme myös sitä, miten Vieremän kunta on ollut mukana tukemassa yrittäjien toimintaa ja kehittämistä, kiittelee Mähönen.

Yritysten johtamis- ja vuorovaikutusosaamisen kehittäminen on jatkunut aktiivisesti. Kunnanjohtaja järjestää vuosittain yrittäjien vertaisryhmiä teemaan liittyen. Ne ovat olleet suosittuja.

Suomen Yrittäjien kuntabarometrissä 2024 Vieremä palkittiin koko Suomen parhaana kuntana yrittää alle 10 000 asukkaan kuntien sarjassa.

Asiakaspalvelua ja laatua kestävän kehityksen periaattein

Leader-yritystuki auttoi hankkimaan nykyaikaisia tuotuslaitteita, joilla vastasimme asiakkaiden kysyntään laadukkaista, ekologisesti valmistetuista tuotteista, kertoo yrittäjä **Tuure Koponen** Mainostoimisto TKD Oy:stä.

– Laitteiden mahdollistamat uudet tuotantomenetelmät lisäsivät palvelumahdollisuuksiamme huomattavasti. Saimme tuotantoon uudenlaisia tuotteita, mm. PVC-vapaita, kierrätettäviä tarratuotteita sekä laajan repertuaarin uusia materiaaleja, joille tulostaa.

Koposen mukaan investoinnin myötä tuotannon tehokkuus ja laatu nousivat uudelle tasolle.

– Nämä ovat osaltaan parantaneet yrityksen liikevaihtoa ja kannattavuutta. Ja sitä kautta yrityksen taloudellista kykyä pärjätä myös vaikeina aikoina, mikä puolestaan tuo turvaa ja uskallusta päätöksentekoon sekä mahdollisuuksia yrityksen tulevaisuuden kehittämiseen.

Yritykseen on vuosien varrella palkattu useita työntekijöitä lisää.

Koponen kertoo, miten alussa uuteen teknologiaan investoi- tiin energiansäästö ja työhyvinvointi mielessä. Kestävästä kehityksestä tuli kuitenkin nopeasti yrityksen strateginen linja ja se on otettu jo kauan huomioon kaikessa toiminnassa.

– Haluamme vähentää mainostehtaamme ympäristövaikutuksia ja vaikuttaa omalta osaltamme ilmastomuutoksen hillitsemiseen. Tulevaisuudessa on yhä tärkeämpää tunnistaa yritystoiminnan ympäristövaikutukset, pystyä laskemaan ne ja tehdä tätä kautta toimenpiteitä vaikutusten vähentämiseksi.

Leader-yritystuki mahdollisti uusien tuotantomenetelmien käyttöön- ottamisen. Kestävä kehitys huomioidaan kaikessa yrityksen toimin- nassa, kertovat Tuukka (vas.) ja Tuure Koponen. Kuva: Mainostoimis- to TKD Oy.

– Olemme tärkeässä osassa mm. Ylä-Savon suurimpien yritysten tuotantoketjuja ja toimitamme valmistamiemme tuotteita asiakkaidemme kautta jo yli 40 maahan. Ympäristövaikutuksemme eivät koske siis pelkästään yrityksemme omaa elinym- päristöä – elämme lisälässä yhtä aikaa maalla ja maailmalla, kertoo Koponen.

– Saastuttava hiilijalanjälkemme on minimaalisen pieni, sillä tuotantotilamme hyödyntävät uusiutuvaa energiaa, tuotanto- menetelmät laitteineen ovat ympäristöystävällisiä ja 99 % tuo- tannosta syntyvästä jätteestä voidaan kierrättää uusiutuvasti.

Kestävän kehityksen arvojen rinnalla yrityksessä kulkevat kor- kea laatu ja asiakaspalvelu.

– lisälmen, Kuopion ja Kajaanin lähikuntien alueella sijaitse- ville asiakkaillemme on erittäin suuri hyöty siitä, että olemme tässä lähellä ja läsnä, Koponen sanoo.

– lisälimestä käsin pystymme myös auttamaan asiakkaitamme ympäri maailmaa sähköisten palveluiden ja ohjelmien avulla.

Veljekset Tuure ja **Tuukka Koponen** perustivat vuonna 2008 lisälässä ajoneuvojen, työkaluiden, työkaluiden ja toimiti- lojen teippaukseen erikoistuneen yrityksen, Teippari.comin.

Sittemmin firma on kasvanut useita henkilöitä työllistäväk- si täyden palvelun mainostehtaaksi. Asiakkaina ovat muun muassa alansa savolaiset menestyjät kuten Ponsse, Normet, Olvi, Genelec ja Junttan sekä pelastuslaitokset ja erikoisajo- neuvoja valmistavat yritykset Profile Vehicles Oy ja J5L Oy.

Mainostoimisto TKD Oy palkittiin Ylä-Savon Veturin vuoden 2022 Leader-yrityksenä.

Automatisoinnilla lisää työhyvinvointia ja kilpailukykyä

Ylä-Savon Veturin tuki oli yritykselle todella merkittä- vä, sillä ilman sitä emme olisi tehneet investointeja, kertoo toimitusjohtaja **Minna Paulin** Apollo Kaih- din ja Markiisi Oy:stä.

Kaihdinten valmistukseen hankitut lamellikone ja kangaska- ruselli paransivat työergonomiaa. Työhyvinvointi on lisäänty- nyt, kun painavia kangaspakkoja ei automatisoinnin myötä tarvitse enää nostella.

Koneistus mahdollisti myös malliston laajentamisen ja asiak- kaiden tarpeisiin voidaan vastata entistäkin paremmin.

– Automatisointi paransi myös tuotteiden laatua ja teki meis- tä kustannustehokkaampia tuotannon tehostumisen myötä, jolloin olemme markkinoilla kilpailukykyisempiä, Paulin ker- too ja kuvailee asian paikallisia vaikutuksia.

– Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, että tuotantomme ja työ- paikkoja pysyy lisälässä. Teemme myös alihankintaa alueel- la ja muualla Suomessa.

Uuden yrityksen alkuinvestointeihin vauhtia Leader-investointituella

Keiteleen Hamulassa kasvinviljelytilaa pitävä yrittäjä **Marko Metso** hankki siirrettävän pyörsahan 2017. Uusi toimiala maatalouden sivuelinkeinona mahdollisti yrittäjän ympärivuotisen työskentelyn omassa yrityksessä ja alueelle kaivatun lähipalvelun.

–Sahauspalvelujen kysyntä yllätti ja tarve on ollut moninkertainen siihen, mitä alkujaan arveltiin, sanoo sirkkelin äärestä tavoitettu Marko Metso. Kysynnällä on ollut työllistävä vaikutus.

–Sahaushommiin on ollut palkattuna yksi mies vakituksena jo useita vuosia ja tilapäisesti kiireaikoina työllistetään kaksi muuta työntekijää.

Metson mukaan Leader-yritystuki oli tärkeä.

–Aloittelevalle yritykselle tuki mahdollisti uuden, kaikilla lisälaitteilla ja työtä helpottavilla varusteilla olevan sahan investoinnin. Sillä pystyy tekemään laadukasta ja mittatarkkaa sahataravaa asiakkaan haluamilla mitoilla. Ilman tukea jostain olisi joutunut tinkimään.

Keiteleeltä noin sadan kilometrin säteellä, yli maakuntarajojen liikkuvan Metson palvelu on ekologista, kun sahattavaa puuta ei kuljetella edestakaisin pitkiä matkoja. Yritysassiakkaita on kauempaakin.

Metso sahaa kaikkea puuta ja on erikoistunut lehtikuuseen, joka vaatii oman osaamisensa. Sitä on kuluva vuonna sahauksessa yli tuhat mottia.

–Lehtikuusi on suosittu ja ekologinen vaihtoehto kestopuulle. Yksityisasiakkaille sitä sahataan paljon mm. terasseihin ja laitureihin. Erälle yrittäjälle sitä menee myös sahataravana jatkojalostukseen.

Sahuriyrittäjän tulevaisuudennäkymät näyttävät edelleen kiireisiltä. Korjaus- ja uudisrakentamiseen käytetään yhä enemmän omasta metsästä saatavaa puuta.

*Yrittäjä Marko Metson yllätti myönteisesti sahauspalvelujen suuri kysyntä. Yritys työllistää yhden vakituisen työntekijän ja kausityöntekijöitä.
Kuva: Pielavesi-Keitele, Elisa Nuutinen.*

Liikkuva palvelu säästää aikaa ja kustannuksia

Kiuruvetisen **Matti Toivasen** vuosikymmenten vahva ammattitaito auto- ja koneasentajana jalostui omaksi konepajaksi pikkuhiljaa ja Latvalan Paja perustettiin 2015. Parikymmentä kilometriä Kiuruveden keskustasta, Lahnajoella sijaitseva korjaamo on vakiinnuttanut paikkansa Kiuruveden ja lähialueiden mautilojen ja metsäkoneyrittäjien palveluntarjoajana.

Leader-investointituella hankituille aggregaatille, magneettikiinnitteiselle porakoneelle sekä hitsauslaitteelle ja niiden mahdollistamille liikkuville palveluille on ollut kysyntää.

Hydrauliikkaletkut ovat menekkituote, etenkin kun Toivanen voi tulla korjaamaan letkun paikan päälle ja niin, ettei sitä välttämättä tarvitse edes irrottaa kiinnikkeistään.

Leader-investointituki mahdollisti uudet, liikkuvat palvelut ja lisäsi työturvallisuutta. Latvalan Pajalla yrittäjä Matti Toivanen.

– Joustava, nopea ja kohteeseen tuleva palvelu säästää aikaa ja kustannuksia, kun letkujen irrotteluun ja kuljetteluun ei tarvitse käyttää aikaa. Tällä on merkitystä erityisesti sesonkiaikoihin, kun pelloilla ja metsissä tehdään töitä urakalla.

Palvelujen monipuolistamisen lisäksi Toivanen paransi myös työturvallisuutta.

–Magneettikiinnitteinen porakone mahdollistaa sen kiinnittämisen metalliin ja työskentelyn turvallisesti ahtaissakin paikoissa.

Korjausten lisäksi Latvalan Pajalla tehdään monenlaista rautarakentamista, kuten portaita, kehikkoja, karjaportteja jne. Palveluja on laajennettu edelleen ja tekemisessä on vain mielikuvitus rajana. CNC-plasmalla leikataan metallit ja kahden metrin särmäyskoneella pellistä taitellaan mitä vain.

Tuotannossa on myös oma keksintö Tulikko-retkinuotio, jossa yhdistyy käytännöllisyys ja turvallisuus. Lahjaideaksikin sopiva Tulikko voidaan yksilöidä halutulla logolla.

–Tulikossa kulkee näppärästi puut ja retkinuotio halutulle paikalle samassa paketissa. Siinä voi myös polttaa turvallisesti roihuja, eikä tuuli niitä kuljettele, kertoo Toivanen.

*Toivasen mukaan palveluja on edelleen laajennettu ja kehitelty omakin tuote, Tulikko-retkinuotio.
Kuva: Latvalan Paja.*

Hanna Porthanin kiertävä eläinklinikka kurvaa asiakkaiden luo

Eläinlääkäri **Hanna Porthanin** kiertävä klinikka on helpotus monelle itäsuomalaiselle hevosenomistajalle. Lähimmät hevosklinikat ovat Kuopiossa ja Oulussa. Asiakkailta säästyy runsaasti aikaa ja vaivaa, kun palvelu tulee paikan päälle.

Useissa kunnissa eläinlääkäripalvelut ovat keskittyneet. Tällöin ongelmaksi voi muodostua, ettei kaikilla ole omaa kujetuskalustoa tai hevoselle pitkien matkojen kuljettaminen on haastavaa. Kotikäyntejä voi varata myös koirille ja kissoille.

Ylä-Savon Veturin investointituen avulla Porthan hankki nyky-aikaista, liikuteltavaa erikoisvälineistöä, kuten tähyystyksiin tarkoitettuja endoskooppeja. Välineet sopivat sekapraktiikkaan eli hevosille ja koirille. Klinikkan mukana kulkee myös liikuteltava röntgen ja lääkkeet.

Ylä-Savon Veturin hallitus arvosti Porthanin paikkariippumatonta ja laajalla maantieteellisellä alueella toteuttavaa palveluideaa. Se tukee alueen vahvaa maataloutta, tuotanto- ja harraste-eläinten hyvinvointia, sekä lisää alueen palvelutarjontaa. Investointi tukee myös yrityksen laajenemista, kasvua ja työllisyyttä, sekä ydin- ja harvaanasutun maaseudun yritystoimintaa.

Porthan pitää hevosklinikkaa Kiuruveden Hingunniemessä. Suuren kysynnän ansiosta lisälmeen avataan myös oma pieneläin-klinikka.

Luksusta lemmikeille koirahotellissa

Koirahotellissa on tilat neljälle koiralle. Ulkotarhaan pääsee jaloittelemaan luukun kautta suoraan omasta huoneesta.

Lapinlahden Pajujärvellä, yrittäjä **Kaisa Toivasen** pihapiirissä sijaitsee Onnenkäpälän koirahoitola, jossa on tilat neljälle koiralle. Luksusta koirien oleskeluun tarjoaa mm. jokaisessa huoneessa oleva oma luukku, josta pääsee suoraan ulkotarhaan jaloittelemaan.

Koirien tarpeita vastaava hoitola viehättää myös lemmikkien omistajien silmiä, sillä hoitola on sisustettu ylläilytunnel-

maan kristallikruunuin ja tyylikkään tauluin. Koirahotelli on suosittu ja tiloissa käy kirjaimellisesti hännänhuiske.

–Palveluille on ollut runsaasti kysyntää ja tänä vuonna on ollut vain muutama päivä, jolloin hoitokoiria ei ole ollut, kertoo yrittäjä Kaisa Toivanen.

Perushoidon lisäksi tarjolla olevat monipuoliset palvelut tukevat toisiaan. Asiakkaalle on helppoa saada palvelut samasta paikasta.

–Hoitopäivään kuuluu aamu- ja iltalenkki sekä vuodenaikaan sopivia aktiviteetteja ja aktivointipelejä. Lisäpalveluina saa pesua, trimmausta, hampaiden puhdistusta ja ylimääräisiä lenkkejä, Toivanen kertoo.

Toivasella on monenlaisia osaamista, sillä hän on koirien ravitsemusneu-

Aamu- ja iltalenkkien lisäksi koirille on tarjolla vuodenaikaan sopivia aktiviteetteja ja aktivointipelejä. Lisäpalvelut ovat myös monipuoliset. Kuvassa Kaisa Toivasen kanssa oma jakutianlaika Golubka.

voja. Siilinjärven toimipisteessä ja verkkokaupassa myydään koirien tarvikkeita, hoitovälineitä, ruokaa ja herkuja. Tilauksesta ne kulkevat myös koirahoitolaan.

Ylä-Savon Veturin myöntämä Leader-investointituki oli tärkeä koirahoitolan alkutaipaleella.

–Leader-tuesta oli merkittävä apu, kun hankin hoitolaksi uudisrakennuksen. Koirien tiloista saatiin todella toimivat, Toivanen kiittelee.

Vakiintunut asiakaskunta on Kuopio-Pielavesi-akselilla. Rotupiireissä sana on kiihtynyt kauemmaksikin ja koiria on tullut hoitoon mm. Oulusta. Etelä-Suomesta Siilinjärvelle kuntoutukseen tulleet ihmiset ovat myös ottaneet lemmikkinsä mukaan ja tuoneet hoitolaan.

Toivasen mukaan kysyntää palveluille näyttää riittävän. Ihmiset ovat yhä laatutietoisempia, panostavat lemmikkeihinsä ja valitsevat hoitopaikan tarkkaan. Hyvä asiakaskokemus tuo saman asiakkaan uudelleen matkojenkin päästä.

*Toivanen kasvattaa koiria ja on ahke-
ra koiranäyttelyissä kävijä. Kuvassa
Toivanen mäyräkoira Jorman kanssa.
Kuvat: Kaisa Toivanen*

Tähtäimessä ympärivuotinen matkailukeskus Jyrkälle

JJ-Service Oy:n yrittäjä **Henri Jauhiainen** kehittää määrätietoisesti ja pitkäjänteisesti matkailupalveluja Jyrkän kylällä Sonkajärvellä. Yrityksen toimintaedellytysten paraneminen on edistänyt alueen luontomatkailua, vetovoimaa ja työllisyyttä.

Ruukin Tupa on monipuolinen palvelukeskus, joka tarjoaa matkailu-, majoitus-, elämys- ja ravintolapalveluja suomalaisille ja keskieurooppalaisille asiakkaille.

Leader-tuen avulla tehdyt parannukset majoituspalveluihin ovat lisänneet asiakasmääriä ja vahvistavat osaltaan yrityksen tavoitetta kehittää Ruukin Tuvan kiinteistössä olevia palveluja ympärivuotisiksi.

Investointituen avulla yritys lisäsi kapasiteettia pienemmän henkilömäärän majoitukseen ja remontoi omistamansa omakotitalon nykyaikaisia majoitus- tarpeita vastaavaksi. Kohteen palveluja parannettiin myös rakentamalla terassi ja laitur.

–Tämäkin investointi on yllättänyt positiivisesti kaikilla mittareilla, toteaa Henri Jauhiainen ja jatkaa:

– Esimerkiksi käyttöaste, euromääräinen myynti ja saadut asiakaspalautteet ovat kaikki ylittäneet suunnitteluvaiheen ennakkoinnit. Suurin kehitysaskel olisiikin nyt saada mahdollisuus Ruukin Tuvan ympäri- vuotiseen käyttöön.

Yrittäjä tähyää tulevaisuuteen suunnitelmallisesti ja kehittäminen jatkuu.

–Oikeilla jäljillä ollaan ja toivottavasti löydämme oikeat kumppanit tuleviin hankkeisiin.

Ruukin Tuvan kiinteistön omistaa Sonkajärven kunta. ELY-keskus on myöntänyt kunnalle kiinteistön saneeraushankkeeseen 70 prosentin tuen Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

Leader-tuen avulla tehdyt parannukset majoitukseen ja palveluihin ovat yllättäneet positiivisesti kaikilla mittareilla. Kuva: lisalmi ja tienoot.

Karavaanareille uusia palveluja Sukevalle

Liikenneasema Sukeva Linnanportti Oy on viitostien varrella Sonkajärven Sukevalla sijaitseva perheyritys. Leader-investointituen avulla se paransi matkailun toimintaedellytyksiä ja laajensi palvelutarjontaa.

Linnanportin pihassa sijaitsevaan matkaparkkiin rakennettiin karavaanareille tärkeä septipiste ja sähköt. Liikenneaseman ulkoterrassin laajentaminen puolestaan kasvatti kapasiteettia 20 asiakaspaikalla.

–Matkaparkin kysyntä yllätti myönteisesti. Keväällä ja kesällä on lähes joka päivä joku yöpymässä, kertoo yrittäjä **Esa Airaksinen**.

Yöpyjät ovat useimmiten keski-ikäisiä, matkailuautolla liikkuvia pariskuntia. Myös eurooppalaisia matkailijoita pysähtyy paljon.

Yrityksen laaja valikoima korkealaatuisia ruoka- ja kahvilapalveluita palvelee matkailijoita ja alueen asukkaita. Lähi-ruoka on merkittävässä roolissa ja raaka-aineet hankitaan pitkälle paikallisilta tuottajilta.

Kuvat: Liikenneasema Sukeva Linnanportti Oy

Liikenneaseman kaikki palvelut ovat olleet karavaanareiden aktiivisessa käytössä.

–Pienellä investoinnilla on saatu hyvä asiakasmäärän kasvu. Yöpyjät myös usein ruokailevat, tankkaavat ja ostavat mukaan matkaeväitäkin. Positiiviset vaikutukset liikevaihtoon edistivät osaltaan uuden työntekijän palkkaamista, Airaksinen toteaa.

Linnanportti on varsinainen monipalvelupaikka. Sen pihasta lähtee Sukevan Pakoraitti -retkeilykohde ja -reitti, jonka aloituspaikasta voi pelata minigolfia. Pihasta lähtevä koirapolku on ollut suosittu matkailijoiden keskuudessa.

Paikallisille Linnanportti toimii kohtaamispaikkana ja olohuoneena, jonne tullaan aamukahville vaihtamaan kuulumisia ja illtaa istumaan ystävien kanssa.

Asukkaiden hyvä arki -painopisteen tuloksia

Monipuolisella yhteistyöllä ja Leader-rahoituksella on lisätty maaseudun asukkaiden hyvinvointia, sujuvaa arkea ja alueiden elinvoimaa.

Paikalliset ihmiset itse tietävät parhaiten, kuinka omaa asuinpaikkaa tulisi kehittää. Sieltä tulevia tarpeita ja ideoita ihmiset toteuttavat yhdessä. Yleishyödyllisillä hankkeilla kehitetään olemassa olevaa tai luodaan uutta, josta hyötyvät mahdollisimman monet asukkaat. Hanketoteuttajia ovat erilaiset yhteisöt, yhdistykset, seurakunnat ja järjestöt.

Leader-hankkeilla on tuotettu uudenlaisia, monistettavia toimintamalleja, joilla maaseudulle on kehitetty lisää palveluja ja toimintaa. Hyvä esimerkki tästä ovat yhdessä kuntatoimijoiden, kylien, yritysten ja yhdistysten kanssa toteutetut palvelupäivät, joissa kylätaloille on tuotu mm. terveys- ja hyvinvointipalveluja.

Talkootyöllä ja Leader-tuella on kohennettu ja rakennettu yhteisiä kokoontumistiloja ja -ympäristöjä. Tilojen käyttö on lisääntynyt, kun niiden toiminnallisuutta, turvallisuutta ja käyttömukavuutta on parannettu.

Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet maaseudulla ovat monipuolistuneet ja lisääntyneet. Osallisuus, yhteisöllisyys ja hyvinvointi ovat lisääntyneet lähellä olevien liikunta- ja harrastuspaikkojen myötä. Luontokohteet ja retkeilyreitit ovat helposti saavutettavia ja kaikkien vapaassa käytössä.

3,8 M €

Yhteisölliseen kehittämiseen

22 kpl

Uutta tai kunnostettua retki- ja luontokohdetta

45 kpl

Uutta tai kunnostettua kokoontumis- ja harrastuspaikkaa

Hyvän arjen tukemiseksi on kehitetty ja luotu uusia palveluita sekä parannettu osaamista.

Hyvinvointia ovat edistäneet hankkeiden aikaansaama yhteisöllisyys, osallisuus ja verkostoituminen.

Elinvoimaa on lisätty alueen vetovoimaa parantamalla ja matkailun toimintaympäristöä kehittämällä.

Nuorten harrastusmahdollisuudet ovat lisääntyneet, kotiseutuidentiteetti on vahvistunut ja osallisuus on parantunut.

24 900 h

Talkootyötä

Talkootyö on tärkeä osa yhteisöjen toteuttamia Leader-hankkeita.

Talkoot antavat mahdollisuuden mielekkääseen yhdessä tekemiseen, sekä lisäävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Vapaaehtoistyöhön osallistuminen on tutkimusten mukaan yhteydessä osallistujan onnellisuuteen.

Leader-tuella kunnostettiin Paljakanvuoren (kuvasa), Huvikallion sekä Putouksenmäen luontopolkuja Kiuruvedellä. Reiteillä mm. uusittiin pitkospuita, pöytiä, penkkejä sekä laavuja ja tulipaikkoja. Reittien turvallisuutta parannettiin kaiteilla, portailla ja opasteilla. Kuva: Iisalmi ja tienoot.

Hyvinvointia ja viihtyisyyttä uusilla harrastuksilla

Kuntoportaissa liikkumisesta innostuttiin myös Ylä-Savossa. Leader-tuettuja kuntoportaita on rakennettu lisaalmeen, Keiteleelle ja Sonkajärvelle. Portaissa liikkuminen sopii kaikenikäisille ja -kuntoisille. Niissä voi liikkua oman kuntotasonsa ja aikataulunsa mukaan.

Kuntoportaavat ovat tarjonneet uudenlaisen, monipuolisen liikuntaharjoittelumahdollisuuden ja harrastuksen. Ne toimivat myös hyvinä harjoituspaikkoina erilaisille urheiluseuroille.

Sonkajärven kuntoportaavat saivat alkunsa kyläparlamentin ideasta. Sonkajärven Pahka toteutti 2021 valmistuneet portaavat yhdessä kunnan ja yli 30 muun toimijan yhteistyöllä. Talkootyön osuus oli merkittävä. Rutakon rappusten virallisissa avajaisissa mukana oli myös yhdistetyn MM-hopeamitalisti Ilkka Herola. Kuva: Päivi Laitinen/Miilu.

Liikuntaseura Otteen harrastusmahdollisuudet tukevat yläsavolaisten liikunnallista elämäntapaa ja hyvinvointia lapsista aikuisiin. Pääosin talkootyönä ja Leader-tuen vauhdittamana seura rakensi lisaalmeen upeat, toiminnalliset tanssi- ja parkoursalit.

Monipuolisia harrastusmahdollisuuksia tarjoavasta salista on muodostunut myös yhteisöllinen kohtaamispaikka, jossa tekemisen lomassa lapset, nuoret ja vanhemmat kohtaavat.

Toivottu, uusi laji mahdollistui myös Ylä-Savon Veturin tuella, kun seura hankki rengastrapetsit ja koulutti siihen ohjaajat 2022. Lajista tuli heti hyvin suosittu.

–Rengastrapetsi toi seuraan kokonaan uusia harrastajia sekä jo pitkään harrastaneista lähes kaikki innostuivat kokeilemaan sitä, kertoo **Jaana Innanen** Liikuntaseura Otteesta.

–Laji on haastava, vaatii erityisesti rohkeutta ja kehonhallintaa, ja se on siksi myös kiehtova ja innostava. Etenkin, jos on jo pitkään harrastanut akrobatiaa, rengastrapetsista löytyy aina uusia vielä hankalampia temppuja, joilla haastaa itseään, Innanen sanoo.

Myös vähemmän harrastaneille löytyy omat kivat temput, joilla pääsee kyllä heti alkuun.

–Renkaan voi kiinnittää matalalle tai vaihtoehtoisesti ylempäs. Renkaassa tehdään temppuja myös pareittain – se on lapsista erityisen hauskaa!

Innasan mukaan lajin parissa on monenlaista toimintaa.

–Viikoittain seurassamme kokoontuu kolme harrasteryhmää

yli 7-vuotiaille. Myös aikuisille on järjestetty lyhytkursseja ja kokeilukertoja. Rengastrapetsia pääsee kokeilemaan myös joskus perhetunneilla.

–Lapset ja nuoret esiintyvät seuran kevät- ja joulunäytöksissä rengastrapetsiohjelmissa, joihin on yleensä lisätty mausteeksi myös tanssia.

Laji houkuttelee myös aikuisia.

–Aikuiset innostuvat ilahduttavan usein kokeilemaan rengastrapetsia synttäreiden tai tutustumis- ja kokeilutuntien yhteydessä!

Kuvat: Tommi Lehto

Lions Club Lapinlahti Viertäjät toteutti yhdessä kunnan ja muiden toimijoiden kanssa upean parkourpuiston. Aktiivinen talkootyö oli merkittävässä osassa puiston toteuttamisessa. Lapinlahdella koulukeskuksen yhteydessä sijaitseva parkourpuisto toi paikkakunnalle täysin uuden harrastusmahdollisuuden.

Puisto on ollut aktiivisessa käytössä niin koulutyössä liikuntaja välitunneilla kuin vapaa-ajallakin. Liikkumisen lisäksi sinne kokoontutaan viettämään aikaa yhdessä.

Parkourin saloihin on perehdytty kouluttajan opastuksella. Myös kansalaisopisto on toteuttanut parkourkursseja.

Parannuksilla kustannussäästöjä ja uusia nuoria lajin pariin

Leader-tuen avulla Ylä-Savon Golfseura ry toteutti kaksi investointihanketta, joilla se paransi Ahmon golfkentän kuntoa, ympäristöystävällisyyttä ja pelattavuutta, sekä mahdollistaa yläsavolaisten golfaajien lajin harrastamisen lähimmällä golfkentällä. Kentän hoitoon hankittu ilmastuslaite ja nykyaikainen hiekoitusjärjestelmä toivat monenlaisia hyötyjä. Ennen investointia hiekka kuormattiin levitysvaunuun käsin, kun nyt kuorman teko onnistuu muutamassa sekunnissa.

–Viheriöiden hoito helpottui ja ennen kaikkea tehostui. Ajan säästöä syntyvä kustannussäästö on ollut merkittävä, toteaa hankkeiden aikaan puheenjohtajana toiminut **Tommi Korpihalla** Ylä-Savon Golfseurasta.

–Hyvin hoidettu ja hyväkuntoinen kenttä on houkuttellut vieraspelaajia ja yleinen kiinnostavuus golfyhteisöä kohtaan lisääntyi. Olemme onnistuneet pysäyttämään jäsenmäärän laskun ja kääntämään sen jopa kasvuun parhaimpina vuosina, Korpihalla kertoo.

Hyväkuntoinen Ahmon golfkenttä on viime vuosina houkuttellut vieraspelaajia kauempaankin.

–Kun vuonna 2020 saimme vieraspelaajien arvioissa NPS eli suosittelevuudeksi 16, olemme investointien jälkeen onnistuneet vakiinnuttamaan sen 50–60 välille vuosittain. Viheriöiden kunto kentällä on ollut erinomainen ja olemme pysyneet nousemaan NPS-luvussa alle 80-tasosta parhaimmillaan jopa kolkuttelemaan 90:tä, Korpihalla kertoo ja jatkaa:

Tutustujaryhmä Ahmon kentän ykkösväylän viheriöllä. Ryhmät pääsevät harjoitusalueiden lisäksi kokeilemaan pelamista myös oikealla viheriöllä. Kuva: Tommi Korpihalla.

–Myös omien jäsenten keskuudessa kentän kuntoon panostaminen on huomattu. Omien jäsenten NPS-luku on noussut 43:sta 65, kentän kunnosta saatu arvosana on noussut yli 60:n tasosta 80 tuntumaan.

Golfseurassa erityiseksi kohderyhmäksi otettiin nuoret ja heistä on saatu hyvin uusia harrastajia lajin pariin. Viime vuosina valtaosa uusista jäsenistä on ollut 20–30-vuotiaita, joten golf ei ole enää vanhojen herrojen laji, kuten aiemmin on uskottu.

Jo aiemmin toteutettiin Leader-hanke, jolla kunnostettiin harjoittelualue ja tehtiin rangelle kohdeviheriöt. Ne muutokset mahdollistivat seuran toiminnan tehostamisen.

Nykyisillä harjoitusalueilla on investoinnin jälkeen toteutettu joka kesä lukuisia matalan kynnyksen tutustumistilaisuuksia sekä erilaisten ryhmien lajikokeiluja.

–Nämä maksuttomat tilaisuudet ovat mahdollistaneet sen, että lismessa pääsee tutustumaan lajiin ilman omia välineitä ohjatuna. Tutustumisen jälkeen jokainen tietää, onko golf lajina kiinnostava.

Itsekin tutustumistilaisuuksia ohjaava Korpihalla on mielissään siitä, että osallistujat ovat kiinnostuneet lajista hyvällä prosentilla, kun ovat päässeet rauhassa kokeilemaan, kuinka kiinnostavasta liikuntamuodosta on kysymys.

Hanhilammen hirviradan huippuolosuhteet tehtiin talkoilla

Hanhilammen seudullisessa ampumakeskuksessa lismessa on huippuolosuhteet myös talviajan ammunnoille. lismen Riistanhoitoyhdistyksen Leader-rahoitettuun hirviratahankkeeseen sisältyivät 100 metrin ja 75 metrin liikkuvan maalin radat sekä 50 metrin liikkuvan maalin rata pienoiskiväärille. Hankkeen merkittävässä osassa oli taloköty, jota kertyi lähes 1000 tuntia.

Uusittu ratalaitteisto helpottaa talvisin tapahtuvia ammuntoa. Kiskot ovat noin 40 senttiä maanpinnan yläpuolella, jolloin lumi ei muodostu esteeksi. Äänieristetyissä ammentakopeissa on myös lämmitys. Elektroninen tulospöytäjärjestelmä kertoo ampumatuloksen välittömästi ampumisen jälkeen. Turvallisuus ja toiminnallisuus ovat parantuneet merkittävästi.

lismen Riistanhoitoyhdistyksen puheenjohtaja **Asko Ket-tusen** mukaan hirvirata on ollut hyvin suosittu ja vastannut erinomaisesti metsästäjien tarpeisiin.

–Hirviradan käyttö on lisääntynyt ja koronavuosien jälkeen hirvikokeiden määrässä 2024 oli huippuvuosi. Lähialueen lisäksi hirvikokeita käy suorittamassa paljon metsästäjiä myös muualta, kuten Etelä- ja Itä-Suomesta sekä Vaasasta, Oulusta ja Kajaanista, Kettunen kertoo.

Valtion maille lupia hakevilla täytyy olla ampumakoe suoritettuna hakuajan päättyessä tammikuun lopussa.

–Hirvirataamme on sanottu olosuhteiltaan yhdeksi Suomen parhaista ja tämä korostuu erityisesti talviammunnoissa tam-

Ylä-Savon Veturin hallitus kävi tutustumassa yhdeksi Suomen parhaista kehuttuun hirvirataan Hanhilammella. Rataa testaamassa hallituksen silloinen puheenjohtaja Henri Huttunen.

mikuussa. Meillä on lämpimät, valaistut, äänieristetyt kopit, eikä ampumaankaan tarvitse jonottaa ulkona.

Riistanhoitoyhdistyksessä on havaittu, että uusia nuoria on tullut lisää metsästyksen pariin.

–Kesän ja syksyn harjoitusammunnoissa sekä hirvikokeissa käy en-tistä enemmän alle 20-vuotiaita nuoria, Kettunen toteaa.

Hirvirataan liittyvä harjoittelu-, koulutus- ja koetoiminta tukevat aktiivista metsästysharrastusta alueella ja parantavat myös Riistanhoitoyhdistyksen toimintaedellytyksiä.

Pielavedelle minigolf nuorten aloitteesta

Pielavedelle 2021 valmistunut 9-paikkainen minigolfrata on malliesimerkki siitä, kuinka nuorten omat ideat jalostuvat vaikkapa uusiksi harrastusmahdollisuuksiksi.

Pielavetiseltä nuorelta tullut esitys minigolfista käsiteltiin ensin nuorisovaltuustossa, joka puolestaan teki aloitteen Pielaveden kunnanhallitukselle. Myönteisen päätöksen ja Ylä-Savon Veturin Leader-tuen vauhdittamana rakennettiin uusi liikuntamahdollisuus edistämään viihtymistä.

Kaveriporukat ja lomalaiset viihtyvät minigolfin äärellä. Kuva: Mika Turkka.

Nuorisotilan ja kirjaston vieressä sijaitseva minigolf tarjoaa mukavaa, leppoista kisailua perheen ja kaveriporukan kesken. Lähialueella sijaitsee skeittiparkki, lähiliikunta-alue, ulkokuntosali ja tenniskentät, joten minigolf täydensi alueen harrastusmahdollisuuksia hienosti.

Nuorisotyöntekijä **Mika Turkan** mukaan minigolf on ollut monipuolisessa käytössä.

–Se on ollut todella suosittu. Pelaamassa käy kaveriporukoita ja lomalaisia.

–On mukavaa, miten rata palvelee eri-ikäisiä pelaajia. Sitä

käyttävät aktiivisesti myös vanhuspalvelun asiakkaat ja viereisen yläkoulun oppilaat.

Turkan mukaan minigolf on myös työllistänyt nuoria.

–Nuorisopalveluiden kesätyöntekijät huolehtivat pääsääntöisesti ratojen puhdistuksesta ja välineiden lainaamisesta sekä ohjauksesta.

Ylä-Savon Veturin hallitus arvosti hankkeessa asukaslähtöisyyttä. Nuorille on tärkeää saada viesti, että heitä kuunnellaan ja heidän aloitteillaan on vaikutusta kunnassa. Pienellä investoinnilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia ja myös matkailijoiden viihtymistä kunnassa.

Nuorisopalveluiden kesätyöntekijöitä huolehtimassa radan ylläpidosta. He myös opastavat lajiin ja lainaavat välineitä. Kuva: Mika Turkka

Monipuolisia liikuntamahdollisuuksia arkeen

Keiteleen taajaman viihtyisyysuunnitelmassa on kaksi reittiä, jotka yhdistyvät urheilukentällä. Pohjoinen reitti on suunniteltu kaikenikäisten saavutettavissa olevaksi reitiksi, joka kiertää mm. Ystävydenpuistossa, vesitornin metsäalueella sekä vanhusten palvelutalojen ohitse. Eteläinen reitti kulkee luonnon keskellä polkumaisempana reitistönä. Molemmat reitit ovat helposti saavutettavia ja kaikkien käytettävissä.

LuoVi-hankkeella toteutettiin virkistysreiteille toiminnallisia välineistöjä ja rakennelmia, kuten kuntoportaat, ulkokuntoluvälineitä, seikkailukiipeilylaite, kota ja levähdyspenkkejä. Nämä ovat tarjonneet monipuolisia liikunnan mahdollisuuksia kuntalaisten arkeen ja matkailijoiden käyttöön.

Eteläreitin varrelle sijoittuneet kuntoportaat ja kota ovat olleet kovassa käytössä. Kuntoportailla on pidetty liikunnan-

ohjaajan johdolla ohjattuja harjoituksia. Vapaa-ajan käyttäjien lisäksi kuntoportaat ovat olleet urheiluseurojen ja koulun liikuntaopetuksen aktiivisessa käytössä.

Kota on ollut suosittu lapsiperheiden kohteena. Talvisin se palvelee hiihtäjiä. Sitä on hyödynnetty myös koulujen opetuksessa ja metsäeskarin käytössä. Ikääntyneiden kävelylenkeille kota tarjoaa mukavan levähdyspaikan.

Luovi-hankkeella parannettiin kuntalaisten ja asukkaiden hyvää arkea tehden konkreettisia parannuksia asuinympäristön viihtyisyyteen.

Ylä-Savon Veturi edisti luontokohteiden virkistämiskäyttöä LuoVi-teemahaulla 2019. Haku tuki Veturin sen vuoden rahoituksen teemaa Kestävä kehitys ja yhteisöllinen arki. Rahoitusta myönnettiin kuntien erilaisiin yleishyödyllisessä käytössä olevien retkikohteiden, reitistöjen ja luontopolkujen perustasoa tai käytettävyyttä parantaviin toimenpiteisiin.

Kuvat: Eerika Korhonen-Pellikka

Nuoret tulevaisuuden tekijöinä

Ylä-Savon Veturin 2014–2022 strategiassa nuoriin kohdistuvalla painopisteellä *nuoret tulevaisuuden tekijöinä* vaikutettiin erityisesti kahteen suurempaan kokonaisuuteen. Rahoitettujen hankkeiden tärkeimpänä vaikutuksena nuorille ja lapsille korostuu harrastusmahdollisuuksien lisääntyminen. Hankkeet ovat vaikuttaneet myös lasten tai nuorten kotiseutudentiteetin vahvistumiseen.

Kesäkaara toi mukavaa tekemistä

Pielaveden ja Kiuruveden 4H-yhdistykset toteuttivat Kesäkaara-hankkeen. Siinä harrastaminen ja tapahtumat tuotiin pakettiautolla lasten ja nuorten luo kylille Pielavedellä, Keiteleellä ja Kiuruvedellä. Kesäkaara-toiminnassa järjestettiin kaikkiaan 140 osallistavaa tapahtumaa tai pysäkkiä ja näihin osallistui kaikkiaan yli 4500 lasta ja nuorta. Lapsset ja nuoret tapasivat tapahtumissa kavereita sekä muodostivat uusia kavereussuhteita ohjatuissa peleissä.

Kuva: Pielaveden 4H-yhdistys

Lapset ja nuoret yrittäjyyskasvatuksen polulle

Isalmen kaupungin Yrittäjyyskasvatushanke TULEvaisuuden Osaajat, TULOS-hankkeessa luotiin ja vakiinutettiin Iisalmeen yhtenäinen yrittäjyyskasvatuksen polku varhaiskasvatuksesta lukioon saakka. Polusta luotiin opas ja vuosikello. Polkuun on kuvattu asteittain erilaisia toimenpiteitä, joita voi hyödyntää yrittäjyys- ja työelämäkasvatuksessa.

Hankkeen aikana käynnistettiin kummiyritystoiminta yritysten ja oppilaitosten välille. Kummiyrityksiä saatiin yhteensä 22. Hankkeessa vahvistettiin oppilaiden ja opettajien yrittäjyysasennetta. Lisäksi lisättiin nuorten tietoa yrittäjyydestä ja kiinnostusta valita enemmän yrittäjyysopintoja, sekä innostettiin perustamaan omia yrityksiä.

Kesäkaaran mukana kulki erilaisia pihapelejä, kuten jalkapallo, laukaisututka ja koripallo sekä muita aktiviteetteja mm. pelikortit, lautapelit, sekä välineet musiikin kuuntelemiseen ja laulamiseen. Kaaran mukana kulki työntekijä, joka järjesti ohjattua toimintaa. Nuorille tulivat tutuiksi bingo, karaoke kuin geokätköily.

YTY innosti nuoria tekemään yhdessä

Isalmen 4H-yhdistyksen Yritystä ja Tekoja Yhdessä -hanke (YTY) juurrutti nuoria maaseudulle, toi yhteen nuoria ja ikäihmisiä lisäten yhteisöllisyyttä, tarjosi ikäihmisille virikkeitä ja hoivaa sekä työllisti nuoria. Osatoteuttajia hankkeessa olivat Vieremän, Kiuruveden, Pielaveden ja Varpaisjärven 4H-yhdistykset.

Nuorten toimintaryhmät suunnittelivat ja toteuttivat toimintaa omilla kotiseuduillaan. Nuorille järjestettiin kaikkiaan 13 koulutusta, jotka tukivat nuorten taitoja järjestää kylätapahtumia ja virike-toimintaa. Kouluksiin osallistui lähes 400 nuorta. Tapahtumia toteutettiin yhteensä 33 ja ne tavoittivat 7700 ihmistä.

Kylänuoritoiminta onnistui erinomaisesti ja nuoret osallistuivat aktiivisesti kyllensä toimintaan ja tapahtumiin. Nuoria työllistettiin hankeajana kyliin kaikkiaan 48 ja he tavoittivat lähes 400 asiakasta. Nuoret auttoivat ikäihmisiä arkiaskareissa sekä tekivät yleishyödyllisiä tehtäviä kylätaloilla. Nuoret perustivat myös 19 omaa harjoitusyritystä, työllistäen itsensä sitä kautta. Yrityksiin työllistyi 29 nuorta.

Maaseutuammattien puolestapuhuja

Maaseutuammattiin ry edistää Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa uusien yrittäjien ja osaavien ammattilaisten saatavuutta maa- ja metsätalouteen sekä lisää alan tunnettavuutta ja verkostoitumista.

Yhdistys tutustuttaa lapsia, nuoria ja opettajia maa- ja metsätalouden ammatteihin, maaseutuyrittämiseen sekä laajemminkin maaseudun mahdollisuuksiin asuin-, työ- ja yritys ympäristönä. Kouluilla käydään esittelemässä maaseutuammattia. Oppilaille ja opettajille järjestetään yritys vierailuja, sekä tarjotaan TET- ja kesätyöpaikkoja.

Leader-tuella Maaseutuammattiin ry selvitti pohjoissavolaisten, yläkouluikäisten nuorten asenteita maaseutua ja maaseudulla työskentelemistä kohtaan. Kyselyssä selvisi, että yleiskuva nuorten maaseudun asenteista on positiivinen, mutta sen voidaan huomata olevan vahvasti sidoksissa nuoren tuntemukseen alasta. Selvityksen mukaan maaseudun ammatit sekä TET- ja kesätyöpaikat kiinnostavat nuoria, mutta he kaipaavat niistä lisää tietoa.

Nuorten maaseutuasenteet -hankkeen raportin voit lukea kokonaisuudessaan maaseutuammattiin.fi -verkkosivustolta.

Kuvat: Maaseutuammattiin ry

Nuorten ympäristöosaamista lisättiin Pieniä ilmastotekoja -hankkeessa

Iisalmen kaupunki toteutti 2020–2022 Pieniä ilmastotekoja -hankkeen, jossa lisättiin nuorten ympäristömyönteisyyttä ja tietoa ilmastoasioista, sekä mahdollistettiin heille erilaisia toimintatapoja vaikuttaa.

Nuorten kiinnostus ilmastoasioihin lisääntyi ja ilmasto-huoli väheni.

–Pyrimme vähentämään nuorten ilmastoahdistusta, annoimme nuorille mahdollisuuden saada oma ääni kuuluviin ja tulla myös kuulluksi, kertoo hankkeesta nuorisotyön koordinaattori **Tarja Immonen**.

–Nuoret itse ideoivat ja toteuttivat pieniä ilmastotekoja, kuten kierrätystä ja vaatteiden tuunaamista. He saivat myös piirtää aiheeseen liittyviä kuvia ja kirjoittaa runoja.

Nuorisopalveluissa tehtiin yhdessä nuorten kanssa monia käytännön muutoksia kohti ilmastoystävällisempää arkea. Maksutta lainattavaa välineistöä laajennettiin retkeily- ja kalastusvälineisiin, lajittelukäytänteitä kehitettiin ja hävikkiruuan vähentämiseksi luotiin uusia toimintatapoja. Kertakäyttökupit vaihdettiin posliinisiin.

Myös nuorten parissa toimiville koottiin vinkkejä ja välineitä ilmastotyön tekemiseen yhdessä nuorten kanssa.

– Iisalmen nuorisopalveluihin luotiin uusi, kestävän nuorisotyön toimintamalli verkkosivuston muotoon po1nt.fi -sivustolle. Siellä on mm. ilmastoaiheinen nuorisotyön vuosikello ja aineistot ovat kaikkien hyödynnettävissä vapaasti, Immonen vinkkaa.

Hankkeessa kehitettiin myös ilmastoaiheinen, Iisalmen nuorisopalveluista lainattava pakopeli Tutkijan testamentti.

Hankkeeseen osallistuneiden nuorten kokemuksia

"Olen saanut tietoa ja taitoa toimia ympäristöystävällisemmin arjessa."

"Olen voinut ilmaista omia mielipiteitä ilmastomuutoksesta."

"Hanke mahdollisti ymmärtämään ilmastomuutoksen tärkeyden."

"Opin kierrätystä."

"Antanut tietoa ja toivoa."

Nuorten oma Leader-toiminta käynnistyi

Suomen Leader-ryhmissä on toimintaa myös nuorille. Ylä-Savon Veturin Elä nuku! – hankkeessa luotiin nuoris-Leader-toimintamalli Ylä-Savoon. Malli sisältää vaikuttajaryhmätoiminnan, nuoris-Leader-rahoituksen ja Nuoris-Foorumit.

Hankkeessa vahvistettiin yläsavolaisten 13–25-vuotiaiden nuorten kotiseutukiinnittymistä, sekä lisättiin nuorten yhteistyömahdollisuuksia Ylä-Savossa, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti.

Nuorisoleaderaktivointi **Marianna Immonen** on tyytyväinen yläsavolaisten nuorten innokkuuteen toimia yhdessä ja kiinnostukseen vaikuttaa yhteisiin asioihin. Vaikuttajajoukosta on ollut mukana 15 aktiivista ja sitoutunutta yläsavolaista nuorta.

–Erityisesti vaikuttajajoukot ovat päässeet oppimaan tärkeitä työelämä- ja vaikuttamistaitoja, kun he ovat käsitelleet nuoris-Leader-tukihakemuksia ja antaneet niistä päätösesityksiä.

Nuoris-Leader-rahoitus mahdollistaa rahallisen tuen esimerkiksi nuoren yrittäjän toimintaan tai rahoitusta kaveriporukoitten harrastusten tai tapahtumien järjestämiseen. Hankkeen aikana hyväksyttiin 35 nuoris-Leader-rahoitushakemusta, joihin myönnettiin yhteensä 13 400 euroa.

Teemallisia Nuoris-Foorumeita pidettiin ympäri Ylä-Savoa kuusi kertaa ja osallistujia oli yhteensä lähes 400 nuorta.

–Foorumit kokosivat nuoria yli kuntarajojen. Työpajoissa pureuduttiin erilaisiin teemoihin, kuten tunnetaitoihin ja hyvinvointiin. Samalla nuoret tapasivat seudun muita nuoria ja saivat uusia kavereita, Immonen kertoo.

Veturin vaikuttajajoukkojen kiinnostus kansainvälistymiseen oli suurta ja kansainvälisiä nuorisovaihtoja toteutettiin Leader-

Kuudestaan ja Rautavaaran Metsäkartanon kanssa. Lisäksi toteutettiin Ylä-Savon Veturin hallinnoima Erasmus+ -nuorisovaihtohanke, jossa nuoret kävivät Portugalissa.

Vaikuttajajoukkojen kokemuksia nuoris-Leaderista

"Nuoris-Leaderiin liittyminen on ollut yksi parhaimpia päätöksiä, mitä olen tehnyt. Olen saanut foorumeista, vaihtoista ja vaikuttajajoukosta aivan ihania ystäviä ja kokemuksia. Mielestäni työ, mitä teemme, on tärkeää ja toivon, että se jatkuu vielä pitkään."

"Itse koen Leader-toiminnan muuttaneen elämäni paljonkin. Sain paljon uusia ystäviä ja tuttuja ja pääsin kokeilemaan ainutlaatuisia asioita. Huippu porukka ja pelkkää hyvää sanottavaa!"

Kuva 1: Nuoris-Foorumi -työpajoissa käsiteltiin nuorille tärkeitä teemoja ja tutustuttiin toisiinsa nuoriin yli kuntarajojen.

Kuva 2: Kansainvälisen nuorisovaihdon osallistujia Espanjasta, Portugalista ja Suomesta Rautavaaran Metsäkartanolla.

Kuva 3: Ylä-Savon Veturin hallinnoimassa Erasmus+ -nuorisohankkeessa nuoret kävivät Portugalissa.

Kuva 4: Elä nuku! -hankkeen päätöstilaisuus pidettiin Olvi-hallilla Iisalmissa.

Teemahankkeilla elinvoimaisuutta ja hyvinvointia

Ylä-Savon Veturi toteutti ohjelma-kaudella strategiansa mukaisia teemahankkeita. Teemahankkeisiin koottiin yhteisöjen toimintoja tai investointeja teemoittain yhteen hankkeeseen.

Teemahankkeissa yhdistykset ja seurat toteuttivat pieniä hankintoja, tapahtumia, opintomatkoja tai tilojen kunnostusta. Kustannuksiltaan pienistä ns. osahankkeista saatiin isoja kokonaisuuksia.

Palautteen mukaan pienikin uusi hankinta monipuolisti ja virkisti toimintaa sekä lisäsi yhteisöllisyyttä, kuten esimerkiksi karaokelaitteisto.

Teemahankkeet olivat monipuolisia. Niillä edistettiin alueen elinvoimaisuutta, sekä lisättiin asukkaiden hyvinvointia, aktiivisuutta sekä harrastusmahdollisuuksia. Myös kokootumistilojen toiminnallisuutta ja turvallisuutta parannettiin.

Teemahankkeilla onnistuttiin vastaamaan yhdistysten tarpeisiin kattavasti. Hanketoteuttajilta kerätyn palautteen mukaan ilman Veturin rahoitusta suurinta osaa teemahankkeiden alatoimenpiteistä ei olisi vastaavassa laajuudessa toteutettu.

Ohjelmakaudella 2014–2022 toteutettiin kuusi teemahanketta:

1. *EHTA – Elinvoimaa, Hyvinvointia, Toimintaa ja Aktiivisuutta (2015–2017)*
2. *ETY – Elinvoimaa ja Toimintaa Yhteisöille (2016–2017)*
3. *TurHa - Digiä, turvaa ja harrastuksia (2017–2018)*
4. *Tapahtumatonni 2019 (2018–2019)*
5. *KoKu – Kokoontumistilat kuntoon (2018–2020)*
6. *INTO – Intoa toimintaan (2019–2021)*

118 kpl

Eri toimijaa
toteutti teemahankkeiden
alatoimenpiteitä

165 kpl

Toteutettua
teemahankkeiden
alatoimenpiteitä

0,5 M €

Teemahankkeissa
myönnettyä tukea

Teemahankkeilla

- Lisättiin asukkaiden hyvinvointia sekä aktiivisuutta osallistua ja vaikuttaa
- Kehitettiin uusia toimintatapoja ja toimintakulttuureja
- Saatiin yhdistystoimintaan mukaan uusia ihmisiä ja innostuttiin kehittämisestä
- Luotiin uudenlaista toimintaa ja tapahtumia
- Parannettiin yhteisten tilojen toiminta- ja käyttömahdollisuuksia
- Lisättiin toimijoiden osaamista ja rohkeutta toteuttaa isompia Leader-hankkeita
- Säilytettiin ja lisättiin maaseudun palveluntarjontaa
- Parannettiin seudun elinvoimaisuutta.

Teemahankkeissa toteutettua

LuoVi-hankkeessa parannettiin Pielavedellä Urkin Polun turvallisuutta ja toiminnallisuutta mm. portailla, kaiteella ja pitkospuilla.
Kuva: Kehitysyhtiö SavoGrow Oy, Elina Välkky.

Lapinlahden Erikoismetsään tehtiin LuoVi-hankkeen tuella laavu, puuvarasto ja käymälä sekä uusittiin opasteita.
Kuva: Iisalmi ja tienoot.

Liikuntaseura Ote Iisalmesta hankki TurHa-hankkeessa parkour- ja telinevoimisteluvälineitä. Kuvassa ilmapolttirata.

Keiteleen ampumaseura hankki TurHa-hankkeen tuella nuorten ilma-ammunnan harrastamiseen soveltuvan ilmapolttirataa.

Ylä-Savon Veturin ja Leader-rahoituksen merkitys on seudulle keskeinen

Ylä-Savon Veturin merkitys on korostunut erityisesti matalan kynnyksen ja pienten hankkeiden ja yritystukien rahoittajana sekä yleishyödyllisten ja yhteisöhankeiden mahdollistajana. Veturi nähdään myös tärkeänä toimijana ja kumppanina muun muassa alueen kunnille.

MDI:n tekemän selvityksen mukaan Ylä-Savon Veturin merkitys seudulle on ollut suuri. Veturi on ohjelmakausiensa aikana huolehtinut, edistänyt ja kehittänyt toimialueensa paikallista kehittämistä Leader-periaatteiden mukaisesti.

Leader-toiminnan merkitys alueella on vahvasti tunnistettua ja toiminnan merkitys nähdään hanketoteuttajien keskuudessa tärkeänä.

Ylä-Savon Veturin rahoittamien hankkeiden vaikutuksia yhdistää niiden monipuolisuus. Leader-rahoituksella on kehitetty ja luotu maaseudulle uusia palveluja ja toimintamalleja. Kehittämishankkeet ovat vaikuttaneet monipuolisesti toteuttajien omaan toimintaan.

Hyvinvoinnin edistämisen osalta hankkeiden vaikutuksina korostuvat etenkin erilaiset, positiiviset sosiaaliset vaikutukset yhteisöihin ja osallisuuteen sekä vapaa-ajan ja harrastusmahdollisuuksien kohenemiseen.

Viihtyvyyden ja elinvoiman osalta hankkeet ovat edistäneet alueen vetovoimaa ja matkailun toimintaympäristöä. Hankkeiden tärkeimpiä vaikutuksia nuorille on ollut etenkin harrastusmahdollisuuksien lisääntyminen.

Selvityksen mukaan ilman Leader-toimintaa ja -rahoitusta paikallisen kehittämisen olosuhteet tuskin olisivat nykyisellä tasollaan. Saadun tuen merkitys on ollut tuensaajille suuri. Toimia ei olisi useinkaan toteutettu ilman saatua rahoitusta tai ne olisi tehty pidemmällä aikavälillä, suppeammin ja vaatimattomammin tavoittein.

Leader-tuilla on vahvistettu yritysten elinvoimaa

Yritystukia on myönnetty hyvin laajalti eri toimialoille ja ne ovat kohdistuneet etenkin investointeihin, laadun parantamiseen sekä toiminnan tehostamiseen ja monipuolistamiseen.

Syntyneet vaikutukset ovat olleet yrityksissä monipuolisia, ja ne ovat painottuneet toimintojen ja prosessien kehittämiseen sekä osaamisen vahvistamiseen. Yritysten liikevaihto ja elinkeinotoiminnan tulos ovat parantuneet sekä uusia työpaikkoja on syntynyt.

Yritysryhmähankkeiden vaikutukset ovat monipuolisia ja kohdistuvat laajalti osaamisen kehittämiseen, yhteistyön lisääntymiseen ja markkinointiin. Yritysten vertaisoppimisen ja keskinäisen sparraamisen merkitys on hankkeissa tärkeä lisäarvoa tuova ulottuvuus, samoin kuin kuntien ja yrittäjien välillä syvennevät yhteistyö ja keskinäinen ymmärrys.

Leader-toiminta on

- lisännyt yhteisöllisyyttä ja osallisuutta
- edistänyt asukkaiden hyvää arkea
- lisännyt alueen elinvoimaisuutta ja viihtyvyyttä
- luonut luottamusta omiin voimiin vaikuttaa asuinalueen kehitykseen
- vahvistanut alueen toimijoiden uskoa tulevaan.

Vaikuttavuustutkimuksen toteutti Aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI Public Oy kevään 2022 aikana. Selvityksen tiedonkeruu perustuu dokumenttiaineistoihin, seurantatietoihin sekä haastattelu- ja kyselyaineistoihin.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ohjelmakauden 2014–2020 aikana tukipäätöksen saaneiden hankkeiden tuloksia, vaikutuksia ja vaikuttavuutta ja niiden merkitystä alueen elinvoimaan. Lisäksi selvitettiin tuloksekkaaseen toteutukseen vaikuttavia tekijöitä ja mekanismeja sekä hankkeiden merkitystä hakijoiden oman toiminnan kannalta.

Vaikuttavaa kehittämistä Ylä-Savossa –yhden Leader-euron hyöty moninkertainen

Ohjelmakaudella 2014–2022 Ylä-Savon Veturi on aktivoinut, innostanut, tiedottanut, kouluttanut ja toiminut satojen hankehakijoiden ja -toteuttajien apuna. Kaikki neuvontapalvelut ovat maksuttomia alueen yrittäjille, yhdistyksille ja asukkaille.

Alueelle on saatu merkittävä määrä kehittämis- ja investointihankkeita. Toteutuneet hankkeet ovat luoneet alueelle mm. hyvinvointia, työpaikkoja ja uusia innovaatioita. Useissa hankkeissa korostuu positiivisesti myös talkootyön määrä, mitä kipeästi kaivattaisiin lisää myös monissa paikallisissa yhdistyksissä ja seuroissa.

Ohjelmakauden rahoitus koostui EU:n maaseuturahaston (42 %), valtion (38 %) ja kuntien (20 %) rahoituksesta. Ylä-Savon kuntien myöntämä rahoitus vaikuttaa merkittävästi alueelle myönnettävään kokonaisrahamäärään. Pelkistetysti voimme siis laskea, että kunnan myöntämä euro tuo alueelle yhteensä viisi euroa maaseudun kehittämiseen.

Valtakunnallisesti Leaderin eri toiminta-alueilla kuntien myöntämässä euromäärässä per asukas on suura eroja. Poliittinen tahtotila vaikuttaa siihen, kuinka paljon Leader-toimintaan ja sitä kautta alueen maaseudun kehittämiseen halutaan tai pystytään panostamaan.

Leader-toiminnan ytimessä on ajatus oman paikkakunnan kehittämisestä yhdessä asukkaiden voimin. Vuonna 2022 MDI Public Oy:n tekemän vaikuttavuustutkimuksen mukaan Veturin Leader-toiminnan merkitys alueella on vahvasti ja laajasti tunnustettua, Veturin merkitys maaseutualueille on suurta ja Veturi on löytänyt verrattain hyvin oman paikkansa ja roolinsa alueella.

Ohjelmakaudella 2014–2022 Veturi tuki Ylä-Savossa yli 60 eri yrityksen toimialaa, mikä kertoo Leader-tuen sopivuudesta ja käytettävyydestä alueella. Kiitos kaikille alueellisille yrityksille, kylä-, yhdistys- ja järjestöaktiiveille, sekä yritysneuvoille ja elinkeinoasiantuntijoille, joiden kautta Veturille on saatu ns. ”tolokun hankkeita”. Jatketaan toimintaa ja yhteistyötä aktiivisesti jatkossakin.

Mielestäni yksi suurimmista ja vaikuttavimmista asioista viime vuosina on ollut Veturin nuoriso-Leader-toiminta. Sen tärkein tehtävä on olla alueen nuorten omien ideoiden, projektien, tapahtumien ja nuorten yrittäjyyden mahdollistaja.

Elä nuku! -hanke on tehnyt vaikuttavaa tulosta yläsavolaisten nuorten parissa sekä luonut verkostot niin kotimaassa kuin ulkomailla. Nuoriso-Leader-toiminnan jatkumiselle on vahva tahtotila sekä tarve jatkossakin.

*Henri Huttunen
Ylä-Savon Veturin hallituksen puheenjohtaja
vuosina 2022–2024*

Suosittelen lämpimästi aikuisia kannustamaan omia tai tuttuja nuoria osallistumaan nuoriso-Leader-toimintaan. Mukaan voi tulla tapahtumien, omien hankeideoiden sekä nuorten hankkeiden rahoituksesta päättävän nuorten vaikuttajaryhmän toiminnan kautta.

Ylä-Savon Veturin vauhti kiihtyy ja uusia vaunuja liittyy mukaan

Edellisen Ylä-Savon Veturin puheenjohtajan Henri Huttusen sanomaan viereisellä sivulla voin ilokseni liittyä. Veturin toimijoiden aiempien vuosien tinkimätön työ Leader-toiminnan eteen yhdessä yhteisöjen ja yrittäjien kanssa kantaa yhä mehukkaampia satoja maaseutualeemme elinvoimaisuuden turvaamiseksi ja kehittämiseksi.

Tietoisuus toiminnastamme on kasvussa ja tätä todentavat alkaneen vuoden 2025 massiiviset rahoituskyselyjen ja saapuneiden tukihakemusten määrät. Uudet Leader-instrumentit, mm. pienhankerahoitus tarjoavat entistä laajemman valikoidun alueen toimijoiden käyttöön. Tukiin kohdennettua euromäärää on onneksemme käytössä vielä kohtuullisesti, vaikka heilahtelevat aikamme epävarmuustekijät pitävät meitä varpaillaan tulevaisuuden suhteen.

Semminkin lienee tärkeää pitää huolta jatkuvuudesta ja pitkänäkisyydestä maaseutualueiden kehittämisessä. Kuntapäätäjät, valtiollisen tason päätöksentekijät sekä EU:n vaikuttajamme ovat keskeisessä roolissa ja kaukoputket käsissään mahdollistamassa Veturityön jatkumisen pitkän aikavälin vakaana toimijana. Antakaamme ideamme, tarpeemme ja osaa misemme heidän tuekseen päätöksenteossa.

Näin pidämme yhdessä maaseudun innovatiivisen ja elämää sykkivän alkuvoiman lähteenä!

Alueen yhteisöt ja yritykset ovat toimintamme päämaali ja kasvava hakuaktiivisuus kertoo halusta elää ja kehittää omaa ja rakasta elämänpiiriä. Rohkaisenkin Veturin rahoitusta hakevia

pohtimaan asiaansa kyllin isosti, katse tulevaan suunnattuna. Mitä tarpeita on tänään, mitä kenties huomenna?

Veturille saapuissa hankkeissa piiryy kuva johdonmukaisen ja pitkälle tulevaisuuteen kurottavan ajattelun lisääntymisestä. Kootut, pohditut ja kattavat hakemukset nopeuttavat hanke-neuvojemme työtä ja virtaviivaistavat hakuprosessia. Siksi onkin hyvä ottaa yhteyttä Veturin työntekijöihin hyvän idean kirjastuttua. Näin hakemusprosessi voidaan ohjata heti ”oikeille Veturiraiteille”.

Timanttisena nostona haluan vielä kohottaa korkealle viime kaudella alkaneen nuoriso-Leader-toiminnan. Nuorten aktivoituminen toimijoiksi, kannanottajiksi sekä päätöksiin osallistujiksi on yhteinen toiveemme ja sitä kehitystä kykenemme tukemaan entistä paremmin em. toiminnan kautta.

*Jukka Mulari
Ylä-Savon Veturin hallituksen puheenjohtaja
vuodesta 2025–*

A snowboarder wearing a blue and orange patterned jacket, orange pants, and a black helmet is performing a trick on a large, dark metal pipe. The snowboarder is in mid-air, with their arms outstretched. The background shows a snowy landscape with evergreen trees, a small town, and distant hills under a blue sky with scattered clouds. A green diagonal line runs from the top right corner towards the bottom left, separating the image from the text area.

LEADER

Ihmisten kokoisille ideoille!